

EKONOMIKA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Ekonomika odvětví veřejného sektoru

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Jednoznačná a všeobecně používaná definice sociální politiky v podstatě neexistuje.

- Sociální politika je soustavné, cílevědomé úsilí sociálních subjektů o změnu nebo udržení sociálního systému.
- Soubor aktivit, opatření, které cílevědomě směřují k rozvoji člověka, způsobu jeho života, k zabezpečení sociální suverenity, či bezpečí v rámci daných politických a hospodářských možností země.

- ▶ Zabývá se zajištěním sociálního zabezpečení a ochrany občanů.
- ▶ Zahrnuje různé formy sociální pomoci:

- ▶ **Cílem** je zajistit, aby každý občan měl přístup k základním životním potřebám a aby se minimalizovaly rozdíly mezi lidmi s různými příjmy a životními situacemi.
-

HLAVNÍ VÝZVY, KTERÝM MUSÍ ČELIT

- ▶ Demografický vývoj, stárnutí populace a nezaměstnanost.
 - ▶ Politické strany a vlády v České republice se proto snaží přizpůsobit sociální politiku těmto výzvám a hledat efektivní řešení, aby byla zajištěna dostatečná ochrana sociálně slabších skupin obyvatelstva.
-

PŘEDMĚT SOCIÁLNÍ POLITIKY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAXULTA V KARVINĚ

- Předmětem SP jsou různé oblasti sociálního zabezpečení a ochrany občanů, jako jsou:

Zdravotní péče

Důchodové a invalidní pojištění

Sociální dávky

Pracovní právo

Ochrana práv dětí a rodiny

Péče o seniory a osoby s postižením a další ...

- Předmětem jsou **podmínky práce a života člověka** (sociální podmínky a prostředí člověka), složité sociální události (nezaměstnanost, dluhy,...).
-

SUBJEKT A OBJEKT SOCIÁLNÍ POLITIKY

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAXULTA V KARVINĚ

- ▶ Subjektem sociální politiky jsou **orgány veřejné správy, jako je vláda, ministerstva, úřady práce, sociální a zdravotní pojišťovny a další instituce.** *Ten, kdo SP provádí.*
 - ▶ Objektem sociální politiky jsou **občané, kteří potřebují sociální ochranu a podporu.** *Ten, kdo SP potřebuje.*
-

- ▶ Reálně funguje jako celek, ale i tak ji lze rozdělit do několika základních oblastí, které se prolínají nebo podmiňují:
 - k určitému cíli (podpora zaměstnanosti -> politika zaměstnanosti);
 - k demografické skupině (péče o invalidy -> důchodová politika);
 - k určité ekonomické jednotce (rodina -> rodinná politika, region -> regionální politika).

 - ▶ Můžeme ji členit podle tematických oblastí jako je sociální zabezpečení, zdravotní politika, sociální služby, vzdělávací politika, politika zaměstnanosti a bydlení.
-

NÁSTROJE SOCIÁLNÍ POLITIKY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- ▶ Jedná se o prostředky, kterými sociální subjekt působí na sociální objekt.
- ▶ Sociální ochrana je poskytována prostřednictvím nástrojů sociální politiky, které se dělí do několika skupin:

Kolektivní vyjednávání

kompromisy mezi sociálními partnery

Plánování a programování

programové prohlášení vlády

Právní nástroje

legislativa, zákony

Finanční nástroje

dávky státní sociální podpory, dávky hmotné nouze, nemocenská, mateřská,

Specifické nástroje

sociální služby, média, úlevy a výhody pro vybrané skupiny obyvatel, věcné dávky apod.

FILOZOFICKÉ SMĚRY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAXULTA V KARVINĚ

- ▶ Typy sociální politiky ale i typy sociálního státu vycházejí z obecného filosofického myšlení.
- ▶ V Evropě se setkáváme s myšlenkami konzervativního směru, s křesťanským sociálním učením a s demokratickým socialismem.

LIBERALISMUS = osobní svoboda a individuální odpovědnost; nepodporuje solidaritu státu a redistribuční procesy.

KŘESŤANSKÉ SOCIÁLNÍ UČENÍ = není zde odpovědnost jen na jedinci, ale do určité míry i na společenském systému; určitý podíl odpovědnosti za sociální situaci padá i na mocné a bohaté.

DEMOKRATICKÝ SOCIALISMUS = usiluje o zajištění důstojných životních podmínek pro všechny dle pravidel - převzetí určité odpovědnosti státem; silný veřejný sektor.

SOCIÁLNÍ SYSTÉMY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- ▶ Mezi základní modely sociální politiky se z historického hlediska řadí především model liberální, sociálně-korporativní a sociálně-demokratické politiky.

LIBERÁLNÍ MODEL = USA, JAR, Kanada; tržní ekonomika; nezaručuje minimální mzdu; snižuje se důraz na státní sociální zabezpečení; sociální dávky se odvozují od sociální potřeby.

SOCIÁLNĚ-KORPORATIVNÍ MODEL = Německo, Rakousko, Francie, země Beneluxu; garance sociální ochrany občanů na úrovni existenčního minima a nechává na vůli občana jeho zlepšení; nejdůležitějším doplňkovým systémem je podnikové připojištění, soukromé připojištění (daňové výhody).

MODEL SOCIÁLNĚ-DEMOKRATICKÝ = skandinávské státy; systém funguje na občanském principu; univerzální způsob pokrytí sociálních služeb; vysoké kompenzace státu -> zátěž pro stát.

TYPY SOCIÁLNÍ POLITIKY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Úzce souvisí s kulturou dané společnosti, mentalitou, politikou, s principem solidarity, ekonomickou úrovní daného státu a se systémem přerozdělování veřejných finančních prostředků.

REDISTRIBUTIVNÍ = tzv. přerozdělovací; vychází ze sociálně-demokratického modelu; stát přerozděluje finanční prostředky do sociálního systému; lidé se spoléhají na stát; princip solidarity; **skandinávské státy, ČR, Slovensko.**

VÝKONOVÝ = vychází ze sociálně-korporativního modelu; uznává společenskou stratifikaci a konzervatismus; chrání občany existenčním minimem; velký význam má zde církev; nízká redistribuce, malé zásahy státu; princip subsidiarity a participace; **Německo, Velká Británie, Francie.**

REZIDUÁLNÍ = vychází z tržní ekonomiky; vše ovládá „ruka trhu“; stát nezabezpečuje minimum - zasahuje až v případě nejvyšší potřeby; princip subsidiarity a participace; **USA, JAR, Kanada.**

- Souvisí se sociálně-ekonomickou situací v jednotlivých zemích.

OCHRANNÁ = řeší vzniklou sociální situaci; chrání občana, který je pod svým životním minimem vyrovnáním příjmu po dobu, než si občan nepříznivou situaci vyřeší a dostane se zpět na úroveň životního minima.

REDISTRIBUTIVNÍ = typická pro sociálně demokratické typy; přerozdělování veřejných finančních prostředků do sociální sféry a zabezpečit tak odpovídající životní úroveň občanů.

STIMULAČNÍ = podporuje, stimuluje směrem k žádoucímu sociálnímu chování jednotlivce, rodiny; podporuje občana ve snaze vyřešit si nepříznivou životní situaci.

PREVENTIVNÍ = přijímání opatření odstraňující příčiny vzniku nepříznivých sociálních situací, nebo zabránění jejich vzniku.

HOMOGENIZAČNÍ = tzv. stejnorodost; předpokládá realizaci vyrovnávání s cílem zmírnit sociální rozdíly; taková společnost je nesplnitelná.

PRINCIPY SOCIÁLNÍ POLITIKY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Souvisí s modelem sociálního systému a s typem sociálního státu. Úzce souvisí s typem sociální politiky..

SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOSTI = základní princip; má subjektivní obsah a je realizovaný pod tlakem vnějších vlivů a zájmů.

SOCIÁLNÍ SOLIDARITY = vzájemná podpora a spolupráce mezi lidmi; je nutné utváření a rozdělování životních podmínek a prostředků jednotlivců a skupin.

SUBSIDIARITY = odpovědnost občana za sebe samotného a za osoby, které jsou na něm závislé; občan je povinen postarat se nejdříve sám o sebe a až potom, když vzniklou situaci sám nezvládá, požádat o pomoc rodinu či poté přátele, charitu, obec a až jako poslední možnost stát.

PARTICIPACE = každý občan se má podílet na tom, co bezprostředně ovlivňuje jeho život; občan není pasivním příjemcem sociální politiky (opatření) ale podílí se (participuje) na její tvorbě a spolurozhoduje o její realizaci.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAXULTA V KARVINĚ

SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

- ▶ Systém sociálního zabezpečení nemá jednu přesně specifikovanou definici a liší se v typech sociálních států.
 - ▶ Poskytuje ochranu a pomoc lidem v případě:
 - ohrožení zdraví a nemoci,
 - nezaměstnanosti,
 - zdravotního poškození a invalidity,
 - pracovního úrazu a nemoci z povolání,
 - stáří,
 - mateřství, rodičovství a úmrtí živitele.
 - ▶ Sociální zabezpečení je založeno na **principu solidarity**.
 - ▶ Faktory ovlivňující sociální zabezpečení jsou **ekonomické, demografické, společensko-politické**.
-

SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- První pilíř sociálního zabezpečení v ČR. Řeší se zde takové životní situace, na které se může občan předem připravit (pojistit).

důchodové
pojištění

penzijní
pojištění

nemocenské
pojištění

- Zaměstnanci odvádí 6,5 % z vyměřovacího základu na důchodové pojištění. Zaměstnavatel pak 25 %, z toho 21,5 % na důchodové pojištění, 2,3 % na nemocenské pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti.
- OSVČ odvádí 29,2 % z vyměřovacího základu, z toho 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti, pokud se účastní důchodového pojištění, a pokud se účastní nemocenského pojištění, odvádí 2,3 % z vyměřovacího základu na nemocenské pojištění.

STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- ▶ Druhý pilíř sociální zabezpečení v ČR. Je financována z daní vybraných na základě celospolečenské solidarity.
- ▶ Aplikuje se tam, kde už sociální pojištění nedosahuje.

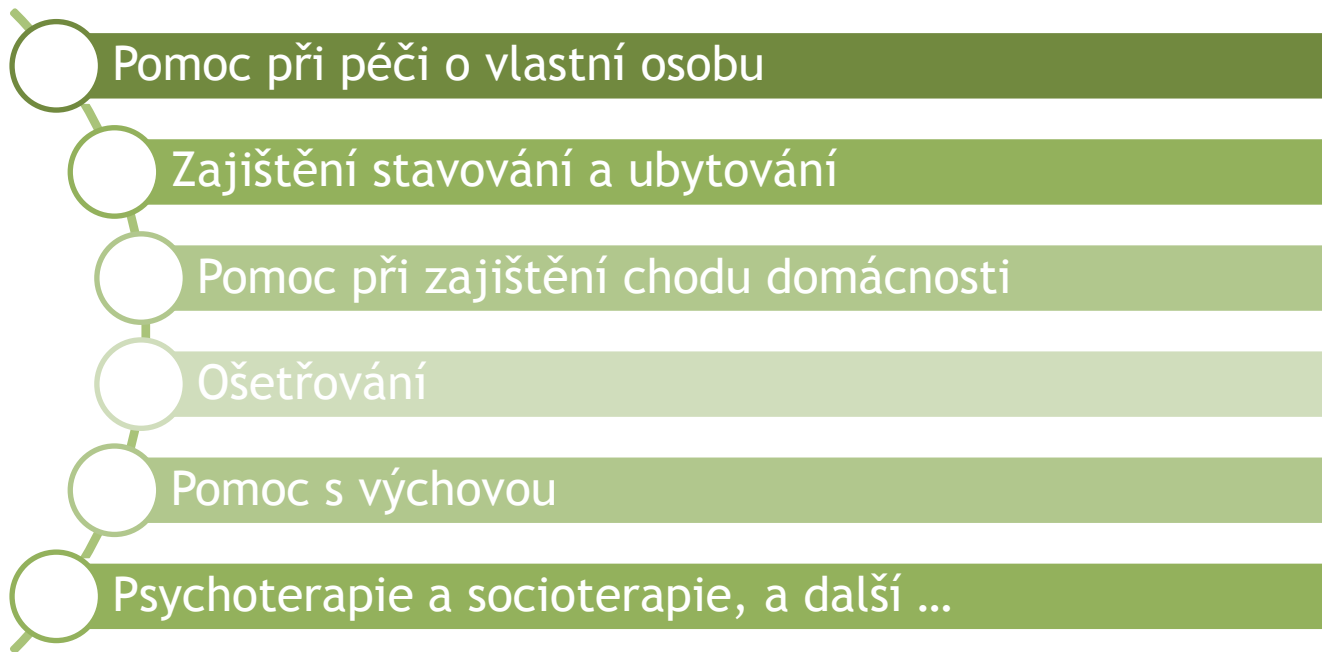
- ▶ Třetí pilíř sociální zabezpečení v ČR.
 - ▶ Cílem je pomoci občanům, kteří se dostali do závažných životních situací, které sami nezvládnou.
 - ▶ Poskytuje se formou peněžitých dávek, sociálních služeb nebo kombinací.
 - ▶ Mezi využívané nástroje patří:
 - sociální poradenství,
 - sociálně-právní ochrana,
 - sociální prevence,
 - poskytování sociální péče,
 - nebo dávek hmotné nouze.
-

SOCIÁLNÍ SLUŽBY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Jedná se o činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám, za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.

- ▶ Můžeme je také rozdělit na služby pobytové, ambulantní nebo terénní.
 - ▶ **Pobytové služby** jsou spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb.
 - ▶ **Ambulantní služby** jsou ty, za kterými osoba dochází a její součástí není ubytování.
 - ▶ **Terénní služby** jsou poskytovány v přirozeném prostředí klienta.
-

Sociální poradenství

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAXULTA V KARVINĚ

- ▶ Pro osoby v nepříznivé sociální situaci, které hledají potřebné informace k řešení jejich situace. Bezúplatní služba.
- ▶ Poradny: občanské, rodinné, manželské, pro oběti trestných činů a domácího násilí, pro osoby se zdravotním postižením a seniory.

Sociální zdravotní služby

- ▶ Zajištění fyzické a psychické soběstačnosti osob, které nepotřebují akutní zdravotní lůžkovou péči, ale potřebují pomoc druhé osoby v každodenních úkonech, která nemůže být zajištěna v domácím prostředí.
 - ▶ Jsou poskytovány v pobytových zařízeních sociálních služeb nebo v pobytových zdravotnických zařízeních.
-

Sociální rehabilitace

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAXULTA V KARVINĚ

- ▶ Soubor specifických činností zaměřujících se na nácvik potřebných dovedností osob se zdravotním postižením - směřuje k soběstačnosti a samostatnosti.
- ▶ Cílem je nalezení vhodného pracovního uplatnění.

Osobní asistence

- ▶ Poskytována v přirozeném sociálním prostředí osobám se zdravotním postižením a seniorům, kteří potřebují pomoc.
 - ▶ Pomoc při osobní hygieně, zajištění chodu domácnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, ...
-

Pečovatelská služba

Průvodcovská, předčitatelská
a tlumočnická služba

Služby rané péče

Podporované bydlení

Odlehčovací služby

Centra denních služeb

Denní stacionáře

Týdenní stacionáře

Kontaktní centra

Telefonická krizová intervence

Krizová pomoc

Nízkoprahová denní centra

Noclehárny

Domovy pro osoby se
zdravotním postižením

Domovy pro seniory

Azylové domy

Domy na půl cesty

Domovy pro seniory

Chráněné bydlení

Služby následné péče

Sociálně aktivizační
služby pro rodiny s dětmi

Terénní programy

Terapeutické komunity

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAXULTA V KARVINĚ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

DĚKUJI ZA POZORNOST 😊
